ΝΕΡΟ ΚΑΙ «ΠΡΑΣΙΝΗ» ΑΝΑΠΤΥΞΗ (Φεβρουάριος 2010)

Συγγραφέας: ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ο πλανήτης υφίσταται σήμερα τις συνέπειες δύο μεγάλων κρίσεων, οι οποίες οφείλονται στις ίδιες αιτίες και εμφανίζουν κοινά χαρακτηριστικά: μιας διεθνούς οικονομικής κρίσης, που εκδηλώνεται μέσα από την ύφεση και την ανεργία, και μιας παγκόσμιας οικολογικής κρίσης, που εκδηλώνεται με την απορρύθμιση του κλίματος και την υπερθέρμανση του πλανήτη. Και οι δύο κρίσεις είναι συνέπειες του ίδιου επιθετικού μοντέλου ανάπτυξης που συνδέθηκε τις τελευταίες δύο δεκαετίες με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και την απελευθέρωση των αγορών. Η επιθετική ανάπτυξη είναι υπεύθυνη τόσο για την υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας της παραγωγικής βάσης της οικονομίας όσο και για την υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας της ίδιας της Γης. Η οικονομική υπέρβαση αναγνωρίζεται μέσα από αυτό που τελευταία αποκαλείται επιστροφή στην «πραγματική» οικονομία, ενώ η οικολογική με την υπερθέρμανση του πλανήτη και την ήδη προϊούσα κλιματική απορρύθμιση.

Το κοινωνικό πρόταγμα της επιθετικής ανάπτυξης, η υπόσχεση δηλαδή ότι θα οδηγήσει σε μια καθολική ευημερία στον πλανήτη, σήμερα ελέγχεται και ως προς το οικονομικό αλλά και ως προς το οικολογικό σκέλος του. Στο όνομα της καθολικής ευημερίας, η επιθετική ανάπτυξη το μόνο που πέτυχε ήταν η συσσώρευση μεγαλύτερου πλούτου στα χέρια των ήδη ισχυρών της Γης. Ηδη το 1% του πληθυσμού των ΗΠΑ σχεδόν τριπλασίασε τις τελευταίες τρεις δεκαετίες τον πλούτο του, ελέγχοντας σήμερα το 20% της οικονομίας της χώρας. Συγχρόνως, για να επιτευχθούν τα επίπεδα ευημερίας που βιώνει σήμερα το 25% του πληθυσμού του πλούσιου Βορρά, χρειάστηκε να σπαταληθεί το 70% του φυσικού κεφαλαίου της Γης. Γεγονός που σημαίνει ότι προκειμένου να επιτευχθούν για το σύνολο του πληθυσμού παρόμοια επίπεδα ευημερίας με αυτά της πλούσιας Δύσης θα χρειάζονταν τρεις πλανήτες σαν τη Γη για να συντηρήσουν την αντίστοιχη ανάπτυξη...

Η παραδοχή της αειφορίας όμως, θέτοντας περιβαλλοντικά όρια και περιορισμούς στην οικονομική ανάπτυξη, στάθηκε αδύναμη να απαντήσει στα μεγάλα προβλήματα της ύφεσης και της ανεργίας, τα οποία στη σημερινή εποχή της οικονομικής κρίσης πλήττουν τις σύγχρονες κοινωνίες.

Η «πράσινη» ανάπτυξη και οι «πράσινες» οικονομικές δραστηριότητες, ενσωματώνοντας πλήρως τις περιβαλλοντικές παραμέτρους στους οικονομικούς στόχους, λειτουργούν αφ΄ εαυτών και ως κίνητρα οικολογικής συμπεριφοράς. Η αξιοποίηση «πράσινων» επιχειρηματικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, συμβατών με το κλίμα και το φυσικό περιβάλλον, αποδίδει για πρώτη φορά αναπτυξιακό χαρακτήρα στους περιβαλλοντικούς στόχους, δίνοντας με τον τρόπο αυτόν νέες διεξόδους τόσο στο πρόβλημα της ύφεσης όσο και σε εκείνο της ανεργίας και της απασχόλησης.

Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), τα ενεργειακά κτίρια και οι σύγχρονες τεχνολογίες επεξεργασίας και διαχείρισης αποβλήτων και απορριμμάτων αποτελούν παραδείγματα «πράσινων» δραστηριοτήτων που, ενώ είναι απόλυτα συμβατές με τη φέρουσα ικανότητα των φυσικών συστημάτων, δεν ταυτίζονται υποχρεωτικά με «λιγότερη» ανάπτυξη.

Ο στόχος της ολοκληρωμένης ανάπτυξης της υπαίθρου, με την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και τη στροφή σε ποιοτικά αγροτικά προϊόντα με ονομασία προέλευσης, συμβατά με τα υδατικά αποθέματα των λεκανών απορροής, η οικολογική και η βιολογική γεωργία, ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός αποτελούν παραδείγματα οικονομικών δραστηριοτήτων που εναρμονίζονται απόλυτα με το πνεύμα μιας «πράσινης» πολιτικής για το νερό, η εφαρμογή της οποίας δεν επιτυγχάνεται μονόπλευρα με μεγάλες τεχνικές επεμβάσεις και υδραυλικά έργα, όπως φράγματα και εκτροπές ποταμών, αλλά, αντίθετα, με τον κατάλληλο συνδυασμό της τεχνολογίας με μια σειρά δράσεις, μέτρα και πολιτικές που διασφαλίζουν την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων στους οικονομικούς στόχους.

Στο πλαίσιο λοιπόν μιας «πράσινης» πολιτικής το νερό θεωρείται οικονομικό αγαθό στις δραστηριότητες όπου συμμετέχει ενεργά στην παραγωγική διαδικασία ως πρώτη ύλη, όπως στην αγροτική ανάπτυξη, τη βιομηχανία ή τον τουρισμό. Αντίθετα, θεωρείται κοινωνικό αγαθό όταν συντηρεί την ύδρευση πληθυσμών και το

περιβάλλον. Και αυτό γιατί αν και στις περιπτώσεις αυτές θεωρούνταν εμπορικό αγαθό, τότε η επιδίωξη της αύξησης του κέρδους θα οδηγούσε μονόδρομα σε κατακόρυφη αύξηση της κατανάλωσης, γεγονός που θα ήταν ασυμβίβαστο με τον μεγάλο «πράσινο» στόχο της εξοικονόμησης και της προστασίας του.

Όσον αφορά το μεγάλο έργο της εκτροπής του Αχελώου, είναι σαφές ότι αυτό δεν μπορεί θεωρηθεί συμβατό με μια «πράσινη» πολιτική για το νερό, εφόσον σχεδιάζεται για να συντηρήσει ένα οικονομικά μη αποδοτικό και ταυτόχρονα περιβαλλοντικά καταστροφικό μοντέλο αγροτικής ανάπτυξης. Το έργο θα μπορούσε όμως, με κατάλληλη στροφή του στην κατεύθυνση της συντήρησης οικονομικών δραστηριοτήτων συμβατών με το κλίμα και τα υδατικά αποθέματα της Θεσσαλίας, να αποκτήσει «πράσινα» χαρακτηριστικά. Για τη στροφή αυτή, αυτό που χρειάζεται πρώτα είναι ο σχεδιασμός ενός νέου, «πράσινου» μοντέλου αγροτικής ανάπτυξης του Θεσσαλικού κάμπου, προσαρμοσμένου στα δεδομένα των υδατικών του αποθεμάτων, και ακολούθως η εκπόνηση σειράς διαχειριστικών σχεδίων πρώτα για την αξιοποίηση των τοπικών υδατικών αποθεμάτων και στη συνέχεια για τη διασφάλιση ενός νέου, βιώσιμου ισοζυγίου προσφοράς και ζήτησης του νερού στην περιοχή.

Το τολμηρό του εγχειρήματος της «πράσινης» πολιτικής για το νερό είναι ταυτόχρονα και το μεγάλο του μειονέκτημα. Γιατί η αναγκαστική σύγκρουση με συμφέροντα και κατεστημένες αντιλήψεις είναι αβέβαιο αν θα καταφέρει να κερδίσει την κοινωνική αποδοχή. Μένει λοιπόν να αποδειχθεί αν το συλλογικό ένστικτο επιβίωσης είναι ισχυρότερο από την ανθρώπινη απληστία...

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ένθετο «ΒΗΜΑ ΙΔΕΩΝ», 5 Φεβρουαρίου 2010.